

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/3585/2024.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.389/2024/4. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Pető Márk ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben a Kúria Pfv.IV.20.389/2024/4. számú ítélete megsemmisítését kérte az Alaptörvény IV. cikk (1)–(2) és (4) bekezdése, valamint VI. cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozással.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügynek a panasz szempontjából releváns lényege a következő.
- [3] Miután a korábban bipoláris affektív zavarral diagnosztizált indítványozó1.-et 2019. augusztus 30-án felvették a sürgősségi osztályra, a kórház javaslatára a bíróság szeptember 3-án elrendelte a kötelező intézeti (pszichiátriai) gyógykezelését is, amely október 1-ig tartott. Ezalatt az indítványozó1.-et elválasztották 16 hónapos gyermekétől (indítványozó2.), mindösszesen egyszer találkozhattak, továbbá az indítványozó1. szoptatást kizáró gyógyszereket is kapott. 2019. október 16-án hozott végzésével a másodfokú bíróság az elsőfokú döntést megváltoztatta, és a sürgősségi gyógykezelés indokoltságának megállapítása, valamint a kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelése iránti kérelmeket elutasította, megállapítva, hogy az intézetbe történő felvétel indokoltságát és a kötelező intézeti gyógykezelés megkezdését a tények nem alapozták meg, és arra a szakértői vélemény sem nyújtott kellő alapot.
- [4] Az indítványozó1. ezt követően személyiségi jogi pert indított a kórház, illetve az elsőfokon eljáró bíróság ellen, és sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni őket. A Budapest Környéki Törvényszék 22.P.20.350/2020/43. számú ítéletével a keresetet elutasította. A Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.20.835/2021/5. számú ítéletével megállapította

a személyiségi jogi jogsértést, és a kórházat 100 000 Ft sérelemdíj megfizetésére kötelezte. A Kúria Pfv.IV.20.389/2024/4. számú ítéletével hatályon kívül helyezte a másodfokú döntést, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A Kúria indokolása szerint a sürgősségi gyógykezelésről és a kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelésről való döntés esetében a bizonyítékok mérlegelésének a hibája nem minősíthető önkényes jogalkalmazásnak, ezért nincs olyan – a 2/2024. Jogegységi határozat szerinti – többlet-tényállási elem, ami a személyiségi jogi jogsértés megállapítását a bírósággal szemben indokolná. A kórház tekintetében pedig a Kúria azt tartotta döntőnek, hogy 2019. augusztus 30. és szeptember 3. között az indítványozó hozzájárulása, ezt követően pedig a bíróság előzetesen végrehajtható végzése alapján végezte a gyógykezelést.

- [5] Alkotmányjogi panaszát az indítványozó1. arra alapítja, hogy – amint az a 23/2023. (X. 25.) AB határozatból (a továbbiakban: Abh.) is következik – a sürgősségi és a kötelező gyógykezeléssel személyi szabadságától alaptalanul megfosztott állampolgárnak az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése alapján joga van a kártalanításhoz. Mivel az Országgyűlés nem orvosolta az Abh. által megállapított jogalkotói mulasztást, az indítványozó nem tehetett mást, mint hogy személyiségi jogi pert indított. Ahelyett azonban, hogy a bíróság az Abh. figyelembevételével felismerte volna az ügy alapjogi relevanciáját, többlet-tényállási elem – a bíróság eljárásának önkényessége – fennállását követelte meg a személyiségi jogi jogsértés megállapításához. Az ügyben az indítványozó1. és gyermeke, indítványozó2. magán- és családi élethez való joga [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés] is sérült az indítvány szerint azért, hogy őket indokolatlanul elválasztották egymástól a gyógykezelés idejére.
- [6] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit, jelen ügyben a következőket lehetett megállapítani.
- [7] 2.1. A támadott ítéletet 2024. szeptember 19-én kézbesítették az indítványozók jogi képviselőjének elektronikus úton, az alkotmányjogi panaszt pedig november 7-én, tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtották be. A támadott bírósági ítélet alkotmányjogi panasszal támadható, a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítették, az indítványozók alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkeznek (az indítványozó1. kiskorú gyermeke, indítványozó2. törvényes képviselőjeként is eljár, így jogosult arra, hogy a gyermek képviselőjében a gyermek alapjogi igényét érvényesítve jogi képviselő útján alkotmányjogi panaszt nyújtson be, lásd: 3526/2023. (XII. 14.) AB végzés, Indokolás [10]), és az eljárásban felperesként való részvételükre tekintettel érintetteknek minősülnek. A jogi képviselő meghatalmazását csatolták. A kérelem a határozottság követelményét teljesíti.

- [8] 2.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [9] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése által biztosított jog tartalmát érintően [a legutóbbi gyakorlatból lásd például: 3003/2021. (I. 14.) AB határozat], és az Abh.-ban, valamint egyéb döntéseiben az Alaptörvény IV. cikkének a tartalmát is kifejtette már [például: 18/2023. (VIII. 3.) AB határozat]. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést ezért az ügy nem vet fel.
- [10] Ami a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét illeti, az Alkotmánybíróság elsődlegesen az Abh.-ban írtakra utal: „[a]z indítványozó a fentiek szerint részben azt sérelmezte, hogy a kifogásolt bírósági döntés az Alaptörvény IV. cikk (1) és (2) bekezdésében foglaltakba ütközik. [...] Az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz, míg a (2) bekezdés értelmében senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. A rendelkezésre álló iratokból, és az alkotmányjogi panasz beadványból megállapíthatóan azonban a szabadság korlátozása nem a jelen alkotmányjogi panasszal támadott ügynek, hanem azt megelőzően, attól elkülönülten zajlott, jogerős bírósági végzéssel zárult nemperes eljárásnak volt a tárgya. Ebből következően az Alaptörvény IV. cikk (1)–(2) bekezdésének sérelme a bírósági jogkörben okozott kárért fennálló felelősség szabályainak alkalmazása során közvetlenül nem merülhetett fel. E tekintetben az indítványozó azon állítása, miszerint az eljáró bíróságok nem ismerték fel az Alaptörvény IV. cikk (1) és (2) bekezdése vonatkozásában az alapjogi relevanciát, ezért érdemben nem volt vizsgálható” (Indokolás [39]). Erre tekintettel az Alkotmánybíróság jelen ügyben sem juthatott más következtetésre, minthogy az Alaptörvény IV. cikk (1)–(2) bekezdései, valamint a VI. cikk (1) bekezdése sérelme ebben az ügyben – mivel annak tárgya személyiségi jogi jogsértés megállapítására és sérelemdíj megállapítására irányuló perben hozott bírói döntés – nem vizsgálható {vesd össze még: 3318/2022. (VI. 30.) AB végzés, Indokolás [22]–[23]}.
- [11] Az Alkotmánybíróság rámutat továbbá, hogy más kontextusban, de foglalkozott már az indítványozók által felvetett, a jogalkotói mulasztásra – és a teljesítetlen mulasztás következményeire – vonatkozó elvi kérdésekkel is {lásd például: 3160/2024. (V. 3.) AB végzés, Indokolás [11]}. Kimondta, hogy a jogalkotói mulasztás megállapítására akkor kerül sor, ha az alaptörvény-ellenes helyzet kizárólag jogalkotással orvosolható, tehát, ha a jogalkotó tevéleges közreműködésére van szükség a jogsérelem orvoslásához. Amennyiben van olyan jogalkalmazói megoldás, amely kiküszöbölheti az alapjogi jogsérelemet, jogalkotói mulasztás megállapítására nincs szükség {3115/2017. (V. 22.) AB végzés, Indokolás [20]}. Egy másik ügyben megállapításra került, hogy önmagában

az a körülmény, hogy a jogalkotó a mulasztást az előírt határidőig nem pótolta, valamint az, hogy az indítványokban foglaltak szerint a bírói gyakorlat nem egységes, nem minősül a körülmények (tény- és jogkérdések) alapvető megváltozásának, ezért ismételt alkotmányossági vizsgálat lefolytatása nem indokolt {3352/2021. (VII. 23.) AB végzés, Indokolás [16]}. Az Alkotmánybíróság – az egymástól elválasztott alkotmányos szervek együttműködési kötelezettségét hangsúlyozva – kiemelte azt is, hogy „nincs hatásköre arra, hogy törvényt alkosson. Ez az Alaptörvény 1. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Országgyűlés hatásköre {vö. 3118/2020. (V. 8.) AB végzés, Indokolás [9]}. [...] a jogalkotónak címzett mulasztás *lex imperfecta*, vagyis olyan jogkövetkezmény nélküli kötelező rendelkezés, amelynek megsértését nem követi szankció [...]” {3352/2021. (VII. 23.) AB végzés, Indokolás [19]}. Ezen a jogalkotói mulasztás orvoslására előírt határidő eredménytelen eltelte sem változtat. A jelen ügyre vonatkoztatva ezt – összhangban a 3160/2024. (V. 3.) AB végzéssel és a 3115/2024. (III. 22.) AB végzéssel – a következőket lehetett megállapítani. Az Abh. konklúziója szerint a hatályos jogszabályi környezetben az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésében szereplő „garanciális elvárásnak a hatályos szabályozás nem biztosít hatékony igényérvényesítési eljárási keretet” (Indokolás [66]). Ez a helyzet mindazonáltal jogértelmezés és jogalkalmazás útján nem változtatható meg: az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a bírói döntés elleni panaszt elutasította, mert arra jutott, hogy „a hatályos kártérítési és a kártalanítási szabályok áttekintése után megállapítható, hogy azok nem teszik lehetővé a panasz szerint elvárt értelmezést. Az ügyben irányadó jogszabályokat a Kúria az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte” (Indokolás [63]). A feltárt probléma az Abh. értelmében kizárólag jogalkotással orvosolható, ezért az Alkotmánybíróság az Abh. rendelkező részének első pontjában mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet állapított meg. Ennek megisméltésére nincs szükség vagy lehetőség. A mulasztás orvoslásához szükséges jogszabályi rendelkezések megalkotása a jogalkotó kötelezettsége.

[12] Mindezek alapján a támadott bírósági ítélettel összefüggésben az Alaptörvény felhívott előírásait illetően [IV. cikk (1)–(2) és (4) bekezdés, VI. cikk (1) bekezdés] nem merült fel olyan, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélye sem, amely az Abh. fényében jelen ügyben a panasz befogadását és érdemi vizsgálatát megalapozná.

[13] 3. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz nem teljesíti az Abtv. 29. §-ában írt befogadási kritériumokat, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)-(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2025. április 1.

Dr. Patyi András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró